

Regeringens proposition

1976/77: 65

om tillfällig höjning av bidrag till företagsutbildning i vissa fall, m. m.

beslutad den 27 januari 1977.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

PER AHLMARK

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att bidraget till företagsutbildning när påtaglig risk för permittering eller avskedande förligger höjs till 25 kr. per timme och anställd under de första 160 timmarna av utbildningen till den del denna utbildning påbörjas och avslutas under tiden den 1 februari—den 30 juni 1977.

Vidare föreslås att den höjning av det s. k. jämställdhetsbidraget från 6 till 8 kr. per timme som har föreslagits i årets budgetproposition skall börja gälla redan fr. o. m. den 1 februari 1977.

Utdrag
ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1977-01-27

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Bohman, Ahlmark, Romanus, Turesson, Gustavsson, Antonsson, Mogård, Olsson, Åsling, Troedsson, Mundebo, Krönmark, Ullsten, Burenstam Linder, Wikström, Johansson

Föredragande: statsrådet Ahlmark

Proposition om tillfällig höjning av bidrag till företagsutbildning i vissa fall, m. m.

Riksdagen beslöt år 1974 (InU 1974: 3, rskr 1974: 68) med anledning av motioner (1974: 551 och 561) att en försöksverksamhet med statsbidrag till företagsutbildning i vissa fall till anställda som hotades av permittering eller avskedande skulle påbörjas. Verksamheten skulle ges en uppläggning och inriktning som i huvudsak överensstämde med vad arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) hade föreslagit i sin anslagsframställning för budgetåret 1974/75. AMS hade föreslagit att bidraget skulle införas om konjunkturen eller utvecklingen på arbetsmarknaden krävde det. Härigenom skulle enligt AMS bidraget användas för att stimulera företagen att undvika bl. a. driftsinskränkningar och permitteringar. Utbildningen borde enligt riksdagsbeslutet i första hand gälla redan anställda som på grund av nödvändig omstrukturering av företagets verksamhet eller av andra skäl hotades av arbetslöshet. Med en sådan inriktning av verksamheten kunde också dras en klar gräns mot redan etablerade former av företagsutbildning som i allmänhet avsåg att stimulera till anställning av icke yrkesvan arbetskraft. Bidraget bestämdes till 6 kr. per undervisningstimme och anställd och skulle få utgå inom en sammanlagd bidragsram av 5 milj. kr. under budgetåret 1974/75. Vid utformningen av utbildningsplaner etc. förutsattes att arbetstagarnas och arbetsgivarnas organisationer inom branschen skulle få ett betydande inflytande. Enligt senare beslut av riksdagen (prop. 1975: 85, InU 1975: 13, rskr 1975: 169, prop. 1975: 45, InU 1975: 14, rskr 1975: 178 samt InU 1975/76: 33, rskr 1975/76: 221) har regeringen bemyndigats att vid behov vidga ramen för bidragsgivningen med hänsyn till arbetsmarknadsläget. I samband med reformeringen av arbetsmarknadsutbildningen

under våren 1975 (prop. 1975: 45, InU 1975: 14, rskr 1975: 178) höjdes bidraget till 8 kr. per timme. Under hösten 1975 (prop. 1975/76: 25 bil. 9, InU 1975/76: 23, rskr 1975/76: 118) beslöts att fr. o. m. den 1 januari 1976 skulle utgå förhöjt bidrag för längre utbildningar. Bidrag om 12 kr. per timme fick sålunda utgå för den del av utbildningen som översteg 160 men inte 960 timmar.

Regeringen har med anledning av riksdagens beslut föreskrivit bl. a. att bidrag till företagsutbildning skall kunna utgå när påtaglig risk för permittering eller avskedande föreligger beroende på konjunkturutvecklingen eller sådan omstrukturering av företaget verksamhet som betingas av att den totala marknaden minskar eller försvinner för produkter eller tjänster av det slag som företaget tillhandahåller. Utbildningen skall ske enligt plan som har godkänts av AMS eller av länsarbetsnämnden eller arbetsförmedlingen. Sådant godkännande får lämnas först efter samråd med arbetsgivarnas och arbetstagarnas organisationer inom branschen. Samråd skall vidare ske med berörd lokal facklig organisation före beslut om viss utbildning och vid utbildningens genomförande. Utbildningen skall vara skild från den ordinarie produktionen. Praktiska moment i utbildningen får dock i lämplig utsträckning ske i samband med produktionen.

Enligt AMS tillämpningsföreskrifter kan utbildning med stöd av det bidrag som nu är i fråga avse

- utbildning i nya arbetsuppgifter som tillkommer som ersättning för produktion som minskat eller upphört inom företaget
- yrketeoretiska kurser för att fördjupa den teoretiska bakgrunden inom nuvarande eller kommande arbetsuppgifter
- arbetsutvidgning för att ge den anställde möjlighet att lära sig arbetsuppgifter utanför det egna arbetsområdet
- uppskolning för att ge den anställde möjlighet att klara mer kvalificerade arbetsuppgifter
- allmänna ämnen för att vidga den anställdes allmänna kunnande

Om den planerade utbildningen i en eller flera etapper totalt omfattar minst 45 timmar skall studieteknik och arbetslivsorientering ingå.

Enligt uppgift i AMS anslagsframställning för budgetåret 1977/78 omfattade utbildningen av permitteringshotad personal under budgetåret 1975/76 ca 10 000 personer. Under innevarande budgetår har det genomsnittliga antalet deltagare i sådan utbildning för varje månad varit följande:

1976	<i>månad</i>	<i>antal</i>
	juli	4 400
	augusti	3 300
	september	3 400
	oktober	3 900
	november	4 200
	december	

I årets budgetproposition (prop. 1976/77: 100 bil. 15 s. 87) har föreslagits att bidraget från den 1 juli 1977 höjs från 8 resp. 12 kr. per timme till 10 resp. 15 kr. per timme.

Som har framgått har bidraget till företagsutbildning utnyttjats i inte obetydlig omfattning och har därmed i ett stort antal fall medverkat till att anställda undgått permittering eller uppsägning. Bidraget infördes under en högkonjunktur och torde därför främst ha haft betydelse för företag som trots en allmänt sett hög ekonomisk aktivitet hade drabbats av avsättningssvårigheter eller tvingats lägga om produktionsinriktningen. Perspektivet för den närmaste framtiden såvitt gäller sysselsättningen är emellertid nu oroande från den synpunkten att antalet varsel om permittering eller uppsägning ökat kraftigt sedan november månad. Detta gäller både i fråga om antalet företag som har varslat och om antalet anställda som berörs av meddelade varsel. Det är enligt min mening synnerligen angeläget att en utlösning av dessa varsel så långt möjligt förhindras. Regeringen har också vidtagit en rad åtgärder avsedda att hjälpa företagen att undvika permitteringar och uppsägningar. Vissa av dessa åtgärder har redovisats i årets finansplan och regeringen har bl. a. beslutat att tidigarelägga statliga industribeställningar till ett värde av 200 milj. kr. och att lämna bidrag till kommunala industribeställningar i samma omfattning. Ett relativt begränsat antal företag kommer emellertid inte att få del av dessa beställningar. I den pressade ekonomiska situation som många företag befinner sig i kommer de heller inte att betrakta det nuvarande statliga bidraget som tillräckligt för att utbildning skall framstå som ett godtagbart alternativ till permittering eller uppsägning av delar av personalen. Jag förordar därför — som en tillfällig åtgärd — en väsentlig höjning av detta bidrag för utbildningar som påbörjas och slutförs under tiden den 1 februari—den 30 juni 1977. Detta är den period som med nuvarande informationer synes vara den mest kritiska men regeringen bör även inhämta riksdagens bemyndigande att om så behövs förlänga perioden för detta högre bidrag längst till utgången av år 1977.

Höjningen av bidraget bör göras så att det bidrag som f. n. utgår med åtta kronor per timme under utbildning om högst 160 timmar eller under de första 160 timmarna av en längre utbildning (högst 960 timmar) höjs till 25 kr. per timme. För utbildningar som sträcker sig över mer än 160 timmar bör bidraget för tid efter dessa 160 timmar utgå med det i budgetpropositionen (prop. 1976/77: 100 bil. 15, s. 87) föreslagna beloppet dvs. 15 kr. per timme. Det är en kraftig höjning av bidraget som dock — med hänsyn till lönebikostnader — ändå ligger under normal timlön. Jag anser det också motiverat att begränsa höjningen till 25 kr. till utbildningstid som omfattar 160 timmar — eller fyra veckor — eftersom huvuddelen av de varsel som lämnats torde avse korttidspermitteringar. Det kan emellertid uppkomma fall då

det är motiverat att betala ut det högre bidraget för längre utbildningstid än 160 timmar. Regeringen bör därför begära ett bemyndigande av riksdagen att i särskilda fall medge att ett bidrag av 25 kr. per timme får utgå för längre utbildningstid än 160 timmar. Jag anser det också väsentligt att den utbildning som på denna väg kan komma de anställda till del får det innehåll som har angetts i AMS anvisningar dvs. kan ge de anställda bättre kunskaper för sina uppgifter eller för att vinna befordran i sitt yrke. Jag anser det emellertid också vara lämpligt att denna utbildning liksom hittills får omfatta allmänna ämnen bl. a. information om och studier i den nya lagen om medbestämmande i arbetslivet. Kunskaper om innebörden av denna lagstiftning är av utomordentlig betydelse för alla anställda och varje möjlighet bör tas till vara att bereda dem tillfälle att studera och begrunda lagen och dess olika bestämmelser. Det är vidare väsentligt att man med de ökade möjligheterna till utbildning stärker de svagas ställning på arbetsmarknaden. Det gäller bl. a. dem som är relativt nya i arbetslivet, främst kvinnor och ungdomar.

Genom beslut av 1974 års riksdag (prop. 1974: 1 bil. 13, InU 1974: 3, rskr 1974: 68) infördes under en försöksperiod om tre år från den 1 juli 1974 ett bidrag i syfte att främja rekrytering av män resp. kvinnor till yrken som domineras av motsatt kön. Bidraget som f. n. utgår med sex kronor i timmen under högst sex månader kan beviljas arbetsgivare som anställer och utbildar män resp. kvinnor i vissa av regeringen närmare angivna yrken. I fråga om fastställande av utbildningsplaner och samråd med arbetsmarknadens parter gäller samma regler i fråga om detta bidrag som i fråga om det förut nämnda bidraget till utbildning av permitteringshotad personal. Till skillnad mot det förra bidraget kan detta s. k. jämställdhetsbidrag också utgå till kommuner och såvitt gäller sjukvårdsbiträden även till arbetsgivare inom statlig förvaltning. Under de båda senast förflutna budgetåren har bidraget utgått för sammanlagt 829 personer.

I årets budgetproposition (prop. 1976/77: 100 bil. 15 s. 88) har regeringen föreslagit, dels att bidraget skall höjas från den 1 juli 1977 från sex till åtta kronor per timme, dels att försöksperioden skall förlängas till utgången av budgetåret 1977/78.

De skäl som jag nyss har åberopat till stöd för förslaget att höja bidraget till permitteringshotad personal talar enligt min mening också för en tidigareläggning av den föreslagna höjningen av jämställdhetsbidraget. I en tid som kännetecknas av begränsad nyrekrytering vilket drabbar framför allt ungdomar och andra nytillträdande bör även ett bidrag som syftar till att främja anställandet av män resp. kvinnor till yrken som domineras av motsatt kön utgöra en stimulans till tidigareläggning av planerad framtida rekrytering. Den lägre nivån på detta bidrag jämfört med det tidigare berörda bidraget skall ses mot bak-

grunden av att jämställdhetsbidraget utgår till personal som utbildas i produktionen och alltså kan förutsättas göra en viss produktiv insats under i vart fall en del av den tid för vilken bidrag utgår. Jag förordar således att den föreslagna höjningen av jämställdhetsbidraget får tillämpas för anställningar som börjar efter den 1 februari 1977. Övriga villkor för bidraget bör vara oförändrade.

Hur stora kostnaderna blir för de förhöjda bidrag som jag nu har förordat sammanhänger naturligen med den utsträckning i vilken bidragen kommer att efterfrågas. Kostnaderna torde få bestridas från arbetsmarknadsutbildningsfonden. För utbildning av exempelvis 5 000 anställda under 160 timmar blir statens utgifter 20 milj. kr. Ett belopp av denna storleksordning bör kunna rymmas inom ramen för det på fonden för innevarande budgetår tillgängliga beloppet.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

dels godkänna den av mig förordade tillfälliga höjningen av bidraget till arbetsgivare vid utbildning av anställda att gälla för utbildning som påbörjas och slutförs under tiden den 1 februari—den 30 juni 1977,

dels bemyndiga regeringen att om så behövs förlänga nämnda period längst till utgången av år 1977 samt att i särskilda fall medge att bidrag med 25 kr. per timme får utgå under längre tid än 160 timmar,

dels ock godkänna den av mig förordade höjningen av bidraget till arbetsgivare som anställer och utbildar män resp. kvinnor för yrken som domineras av motsatt kön fr. o. m. den 1 februari 1977.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.